

تحلیل آثار زیست محیطی- اقتصادی و فرهنگی گردشگری روستایی از دیدگاه روستاییان مطالعه‌ی موردی (روستای فش، شهرستان کنگاور)

بیژن رحمانی^۱ زهرا شفیعی^{۲*}

- ۱- دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه شهید بهشتی تهران.
- ۲- دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا- برنامه‌ریزی توریسم، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ملایر.

چکیده:

امروزه گردشگری از جنبه‌های مختلف اثرات شگرفی را بر حیات روستا برجا می‌گذارد. آگاهی از دیدگاه جامعه‌ی میزبان به عنوان عرضه کننده محصول گردشگری اهمیت فراوان دارد. پژوهش حاضر از نوع پیمایشی و به روش توصیفی و تحلیلی به بررسی دیدگاه روستاییان نسبت به اثرات گردشگری روستای فش شهرستان کنگاور پرداخته است. جامعه آماری روستاییان و حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۲۲۶ نفر به روش تصادفی سیستماتیک انتخاب شده‌اند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه و طیف لیکرت و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار 18 spss استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد اثرات گردشگری مثبت و منفی معناداری در این منطقه وجود دارد. به طوری که در زمینه‌ی اقتصادی باعث ایجاد مشاغل جدید، افزایش درآمد، تمایل به مشاغل خدماتی، افزایش هزینه‌های زندگی و شکاف درآمدی و در حوزه اجتماعی- فرهنگی باعث افزایش ارتباطات و آگاهی عمومی، کاهش امنیت برای زنان و دختران، افزایش جرم و همچنین در زمینه زیست محیطی باعث تخریب محیط زیست و همچنین بالا رفتن انتظارات و آگاهی روستاییان در ارتباط با حفاظت از محیط زیست و ... شده است. بنابراین برنامه‌ریزی نظاممند و مشارکت روستاییان فش در بخش گردشگری می‌تواند موجب تغییر و تحول در ابعاد اقتصادی و اجتماعی- فرهنگی در زندگی مردم روستا شود و از اثرات منفی زیست محیطی گردشگری بکاهد.

مقدمه:

در دنیای امروز، پیچیدگی زندگی اجتماعی بشر از یک سو، و امتیازها و سودمندی جهانگردی و درآمدی که نصیب جامعه می‌کند. از سوی دیگر، بیش از پیش او را به بررسی علمی مسائل مرتبط با جهانگردی رهنمون می‌سازد. کشور و منطقه‌ای برای گذران تعطیلات بسیار مرسوم شده است. طی چند دهه اخیر، ما شاهد رشد چشمگیر گردشگری بوده‌ایم، و سفرهای بین‌المللی در کشور ما صنعت گردشگری، از ظرفیتهای بسیار بالایی برای رشد و توسعه برخوردار است. ایران با داشتن جاذبه‌های باستانی، تاریخی، طبیعی و آب و هوای متنوع و کم نظیر، موقعیت استراتژیک، تنوع قومی، زبانی، دینی، مذهبی خود، با فراهم آمدن بسترهای اقتصادی و مدیریتی مناسب، می‌تواند تبدیل به یکی از قطبهای مهم گردشگری دنیا شود. گردشگری روستایی بخشی از بازار گردشگری و منبعی برای اشتغال و درآمد بوده و می‌توان آن را ابزار مهمی برای توسعه اقتصادی- اجتماعی و اکولوژیکی جوامع روستای قلمداد کرد. در بسیاری از کشورها این امر با خط مشی‌های کشاورزی در ارتباط است. و غالباً بعنوان راهبردی برای حفظ محیط زیست و فرهنگ سنتی و روستایی ایفای نقش می‌کند. (رکن الدین افتخاری و قادری، ۱۳۸۱).

اهمیت و عظمت گردشگری به ایجاد فرصتهای شغلی و درآمد محدود نمی‌گردد. در صورت برنامه‌ریزی و توسعه‌ی از پیش اندیشیده شده، گردشگری قادر است منافع مستقیم و غیرمستقیم اقتصادی- اجتماعی - فرهنگی - زیست محیطی و سیاسی را ایجاد و سهم قابل توجهی را در توسعه ملی ایفا نماید، به عبارتی به بهبود شاخص‌های عدالت اجتماعی، ارتقاء سطح زندگی، رفاه عمومی و تعادل و توازن منطقه‌ای منجر گردد. حتی در مواردی کارشناسان اقتصادی منطقه‌ای گردشگری را به عنوان تنها عامل استقرار منابع و توسعه مناطق کمتر توسعه یافته پنداشته‌اند. (معصومی، ۱۳۸۵). تاکنون صنعت جهانگردی بیش از صد میلیون فرصت شغلی مستقیم ایجاد کرده و مبنای تحولات شگرف اقتصادی- اجتماعی در سراسر جهان قرار گرفته است. (سازمان جهانی جهانگردی، ۱۳۹۳). از این رو با توجه به ویژگی‌های بارز گردشگری روستایی که یکی از مردمی‌ترین اشکال گردشگری است، می‌توان انتظار داشت که این صنعت، از یک سو به رشد اقتصادی و تنوع فعالیت‌های روستایی و از سوی دیگر با جذب مازاد نیروی انسانی، به ایجاد اشتغال و درآمدزایی برای ساکنان روستاها کمک و بدین ترتیب فرصتی برای توسعه‌ی همه جانبه قلمداد شود. (سقای، ۱۳۸۲). با این همه اگر چه ایران از نظر منابع طبیعی و جاذبه‌های گردشگری در زمره‌ی ده کشور نخست جهان است، متأسفانه همه‌ی آمارهای سازمان جهانی جهانگردی در سالهای گذشته از روند بسیار کند ورود گردشگران به ایران و در نتیجه سهم ناچیز این صنعت در درآمد ناخالص ملی کشورمان حکایت دارد. (کارگر، ۱۳۸۶). با توجه به دیدگاهها و نظریه‌های مختلف نسبت به گردشگری، توسعه روستایی، اهداف و آثار یاد شده برای آنها، می‌توان گفت که گردشگری روستایی از یک طرف دیگر با فراهم آوردن فرصتهای جدید برای بسیاری از روستاها به عنوان وسیله‌ای است که به جوامع روستایی حیات دوباره می‌دهد و موجب توسعه‌ی این نواحی می‌شود و این سکونتگاه‌ها را پابرجا نگه می‌دارد. از طرف دیگر توسعه‌ی بدون برنامه سبب آسیب‌های اجتماعی و زیست محیطی در سکونتگاه‌های روستایی شده است. بنابراین باید با توجه به ویژگی‌های محیطی و شرایط هر مکان، نوع خاصی یا ترکیبی از این رویکردها و استراتژی‌ها برای توسعه‌ی گردشگری در مناطق روستایی مورد توجه قرار گیرد. (رکن‌الدین افتخاری و

مهدوی، ۱۳۸۵). البته در ادامه باید ذکر گردد که دیدگاه جامعه‌ی روستایی نسبت به گردشگری می‌تواند مثبت و هم منفی باشد که بستگی به اثراتی دارد که گردشگری بر جامعه‌ی روستایی می‌گذارد.

بیان مسئله:

امروزه گردشگری بعنوان گسترده‌ترین صنعت خدماتی دنیا، جایگاه ویژه‌ای در عرصه‌های اقتصادی - فرهنگی - اجتماعی و سیاسی به خود اختصاص داده است. رشد و توسعه‌ی این صنعت در دهه‌های اخیر در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه سبب باز ساخت و تغییرات اجتماعی - اقتصادی و محیطی گوناگونی در محیط و جامعه‌ی میزبان گشته است. (فضیله خانی، ۱۳۸۸). در حال حاضر صنعت گردشگری جایگاه خاصی در اقتصاد کشورها پیدا کرده و نقش فعال و مؤثری در ارتقاء ساختار اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی بخصوص در کشورهای روبه توسعه ایفا می‌کند، به طوری که حجم مبادلات بین‌المللی گویای آن است که بیش از ۲۰ درصد مبادلات با جریان گردشگری آغاز می‌گردد و در برخی کشورها درآمدهای ناشی از آن یکی از منابع عمده در جهت تقویت اقتصاد ملی روزافزون آنها می‌شود. (رضوانی، ۱۳۸۲، ص ۱).

رشد و گسترش گردشگری از جمله پدیده‌های مهم اواخر قرن بیستم است که با سرعت در قرن جدید ادامه دارد. بالا رفتن سطح درآمد، افزایش ایام فراغت، تغییرات و نگرش‌های جدید به مفاهیم زندگی و ضرورت تأمین‌های بین‌المللی ایجاد می‌کند که گردشگری به شدت گسترش و توسعه یابد. (افتخاری، ۱۳۸۱).

در این راستا گردشگری روستایی نیز جزیی از صنعت گردشگری به حساب می‌آید که می‌تواند نقش عمده‌ای در توانمند سازی مردم محلی و تنوع بخشی به رشد اقتصادی و نیز خلق فرصت‌های شغلی جدید در ارتباط تنگاتنگ با سایر بخش‌های اقتصادی ایفا کند. (سنایی، ۱۳۸۶).

گردشگری روستایی شامل فعالیتهای متنوعی است که گردشگران در نواحی روستایی انجام می‌دهند. با این حال انواع مختلف آن تحت عنوان گردشگری طبیعی، گردشگری فرهنگی، گردشگری بومی، گردشگری دهکده‌ای، گردشگری کشاورزی تفکیک و طبقه‌بندی شده‌اند. (Mitchel, ۲۰۰۶).

گردشگری یکی از جریان‌های جهانی است که به خوبی بیانگر ترکیب امور اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است (Ivanka 2006 & Holgeva) و فعالیتی که مزایای اقتصادی و اشتغالزایی، تاثیرات اجتماعی و فرهنگی بسیاری دارد. (هزارجریبی و نجفی، ۱۳۸۹، ۵۴). چرا که گردشگری درباره‌ی مکانها و فضاهایی است که در فرهنگ ها، اقتصادها و زندگی‌های اجتماعی جوامع قرار دارند. اثرات گردشگری را به طور کلی می‌توان در چهار دسته طبقه بندی کرد:

اثرات اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، زیست محیطی که هر یک از این طبقات شامل اثرات مثبت و منفی می‌باشند (زاهدی، ۱۳۸۸).

در زمینه‌ی آثار اقتصادی می‌توان به ایجاد درآمد و اشتغال برای ساکنان محلی در عرصه فضا برای استفاده گردشگران (فرهودی، ۱۳۸۶) و تاثیرات اجتماعی، تغییراتی است که در زندگی مردم جامعه‌ی میزبان رخ می‌دهد. این تغییرات به سبب تماس مردم محلی یا گردشگران بوجود می‌آید. تاثیرات فرهنگی نیز تغییراتی است که در شیوه‌ی زندگی، سبک معماری، هنر و آداب و رسوم جامعه‌ی میزبان رخ می‌دهد (حاجی نژاد، ۱۳۸۸). اثرات زیست محیطی توسعه‌ی گردشگری بر محیط زیست از ابعاد سیستمی برخوردار بوده و مجموعه علوم فضایی، فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی و مدیریتی را متأثر می‌سازد (بهنیاfer و منصوری

دانشور، ۱۳۸۹). اثرات در منطقه‌ی مقصد، جایی که گردشگران با محیط، اقتصاد، فرهنگ و جامعه‌ی محلی در تعامل هستند، به راحتی قابل مشاهده است.

از این رو اثرات گردشگری تحت عنوان اثرات اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و محیطی مورد توجه قرار می‌گیرد. در واقع گردشگری مقوله‌ای چند وجهی است که اغلب ترکیبی از ابعاد اقتصادی، اجتماعی و محیطی می‌باشد. بنابراین هنگامی که به هر یک از این تأثیرات توجه می‌شود، باید توجه داشت که این تأثیرات چند وجهی هستند. به همین دلیل هدف این پژوهش بررسی اثرات اقتصادی، فرهنگی - اجتماعی و زیست محیطی گردشگری از دیدگاه ساکنان روستایی در مناطق هدف گردشگری می‌باشد و در انتها ذکر شود که این پژوهش بدنبال اثبات این فرضیات می‌باشد:

«از دیدگاه روستائیان گردشگری منجر به رشد اقتصادی و فرهنگی - اجتماعی منطقه مورد مطالعه می‌شود.» و «از دیدگاه روستائیان گردشگری باعث تخریب محیط زیست منطقه‌ی مورد مطالعه شده است.»

پیشینه تحقیق:

پژوهش‌های مختلفی بر روی گردشگری روستایی و به خصوص اثرات آن بر جامعه‌ی روستایی از دیدگاه روستائیان انجام شده است که در ادامه به برخی از آنها پرداخته خواهد شد. بر اساس تحقیقات صورت گرفته در منطقه‌ی مکزیکو (یاکاتا) اثرات گردشگری و حضور گردشگر در این منطقه مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این تحقیق نشان داده است که حضور گردشگر و گردشگری بر ایجاد فرهنگ و الگوهای نو در منطقه تأثیر گذار بوده است، همچنین با وجود درآمدی که از گردشگرها بوجود می‌آید، اشتغال چندانی برای منطقه نیاورده و متأسفانه امنیت غذایی و تنوع زیستی در این منطقه مورد تهدید واقع شده است (Buckly, 2008).

در پژوهشی دیگر لانفرانچی و همکاران (Lanfranchitalm, 2015). بیان داشتند که اگر چه گردشگری روستایی باعث رشد اقتصادی جوامع روستایی می‌شود؛ اما اثرات منفی نیز بر محیط زیست روستا خواهد داشت.

(افتخاری و همکاران، ۱۳۸۱) در تحقیقاتشان به بررسی نقش گردشگری روستایی در توسعه‌ی روستایی پرداخته بودند که گردشگری با ایجاد اشتغال، درآمد، تنوع سازی اقتصاد، مشارکت اجتماعی و استفاده از منابع محلی می‌تواند با حل مشکلات و مسائل توسعه نیافتگی روستاها آنها را در مسیر توسعه قرار دهد.

نتایج بررسی نگرش روستائیان به توسعه‌ی گردشگری در یکی از روستاهای اوگاندا و همچنین کشورهای غنا و چین نشان داد، روستائیان نگرشی مثبت به گردشگری دارند (Kon and - Agymang, 2001), (Wu, 2007, Lepp, 2014).

پارک و همکاران (parketal, 2015). در تحقیق خود اظهار داشتند که اثرات زیست محیطی درک شده توسط روستائیان بر رضایت جوامع محلی از گردشگری تأثیرگذار است و ادراکات گردشگران از اثرات اجتماعی - اقتصادی گردشگری تأثیر حمایتی از گردشگران روستایی را به همراه دارد.

گردشگری باعث بهبود معیشت خانوارهای روستایی می‌شود؛ به طوری که خانوارهای روستایی در مقایسه با فروش دام و محصولات فصلی، قادر به تأمین منابع مالی قابل اتکا شده‌اند و از طرفی باعث

دسترسی به آموزش و بهداشت مناسب گردیده‌اند (Anderson, 2014). یافته‌های به‌دست‌آمده از پژوهش آئیژورزلانسری، (۱۳۹۳)، نشان از تأثیر مثبت طرح روستاهای هدف گردشگری بر زیرساخت‌های روستایی و زمینه‌های لازم برای توسعه گردشگری دارد که اجرای طرح مورد پذیرش اکثریت روستائیان بوده است. همچنین، نتایج این تحقیق نشان داده است که طرح هدف گردشگری بر قیمت زمین‌های زراعی و کالاها اثر گذاشته و بر کیفیت زندگی روستائیان اثر منفی داشته است.

(راسق قزلباش، ۱۳۸۸) به بررسی گردشگری روستایی و لزوم توجه به آن در برنامه‌های توسعه و آبادانی روستا پرداخته و نتایج کسب شده از تحقیق او نشان داد ایجاد و گسترش صنعت گردشگری روستایی می‌تواند به‌عنوان یک صنعت مهم و اساسی در بخش اقتصاد و فرهنگ مطرح شود و نقش مهمی را در کاهش فشارهای روحی و روانی شهرها و همچنین جلوگیری از مهاجرت بی‌رویه روستائیان به شهرها ایفا نماید. نتایج پژوهش (غفاری و ترکی هرچگانی، ۱۳۸۸) حاکی از آن است که میان افزایش بی‌شمار گردشگران، رونق گردشگری و بهبود شاخص‌های اجتماعی - اقتصادی در روستاها رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

مطالعات (Tatoglu, 2004) و (Haralambopoul so and pizam, 1993) و (Tatoglu, 2004) و (Mcgeheeb and Andereck, 2000) از وجود رابطه‌ی معنی‌دار بین ویژگی‌های فردی ساکنان، وابستگی اقتصادی ساکنان به گردشگری و درک اثرات گردشگری با نگرش ساکنان نسبت به گردشگری گزارش کرده‌اند. مطالعه (Wing and wong ۲۰۰۲) نشان داد که ویژگی‌های فردی ساکنان (سن - شغل - درآمد - تحصیلات - مدت سکونت - در مکان گردشگری) از جمله فاکتورهایی هستند که بر درک ساکنان اثرات گردشگری مؤثرند که این اثرات در ارزیابی رضایتمندی و عدم رضایت از صنعت گردشگری استفاده شود که می‌تواند به خوبی به نگرششان در پذیرش گردشگران نسبت داده شود. فاکتور دیگر مؤثر بر نگرش ساکنان نسبت به گردشگری عبارت از فاکتور مرتبط با صنعت گردشگری همچون افزایش سطح ارتباط ساکنان با گردشگری که درجه نگرش منفی نسبت به گردشگری در آینده را افزایش می‌دهد. اگر در زندگی روزمره افراد تعداد تماس زیادی با گردشگران داشته باشند، احتمالاً نگرش منفی‌تری نسبت به گردشگری گزارش خواهند کرد (Inbokarn, 2006 Jackson and).

روش تحقیق:

در این پژوهش از روش توصیفی و پیمایشی به‌همراه روش‌های ترکیبی کمی (پرسشنامه) و کیفی (مشاهده، مصاحبه و مطالعات اکتشافی) استفاده شده است. با استفاده از متون موجود برخی شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی - فرهنگی و زیست محیطی برای بررسی اثرات استخراج گردید. در قسمت پیمایش از بین ۵۲۰ نفر سرپرست خانوار، با استفاده از فرمول کوکران ۲۲۶ نفر بعنوان حجم نمونه انتخاب شدند. و روش نمونه‌گیری به‌صورت تصادفی سیستماتیک است و در قسمت کمی ۳۰ پرسشنامه در بین جامعه آماری مورد بررسی قرار گرفت و در قسمت کیفی نیز مصاحبه با ۳۰ نفر صورت گرفت. در جمع‌آوری داده‌ها از مقیاس طیف لیکرت و برای تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS18 و آزمون T، نمونه‌ای برای آزمون فرضیات بهره گرفته شد. به منظور سنجش پایایی ابزار تحقیق از آلفای کرونباخ استفاده شده.

منطقه‌ی مورد مطالعه:

روستای فش از توابع بخش مرکزی شهرستان کنگاور استان کرمانشاه، با مختصات جغرافیایی ۴۷ درجه و ۵۶ دقیقه شرقی و ۳۴ درجه ۳۵ دقیقه عرض شمالی، در ۱۰ کیلومتری غرب شهر کنگاور و ۱۰۰ کیلومتری غرب کرمانشاه قرار گرفته است. این روستا از جنوب به کوه سه سنگر، از شمال شرقی و شرق به کوه کیتی و از شمال غربی به کوه سه تخت محدود شده است. روستای فش با وسعتی حدود ۱۴۵ کیلومتر مربع و ۱۷۷۰ نفر جمعیت و با (۵۲۰) خانوار طبق سرشماری سال ۱۳۹۰ می‌باشد. روستای فش از سطح دریا ۱۶۴۰ متر ارتفاع دارد و آب و هوای آن در بهار و تابستان معتدل و مطبوع و در زمستان سرد کوهستانی است. رودخانه‌ی سراب فش در غرب روستا جریان دارد. با توجه به قدمت گورستان قدیمی و بنای زیارتگاه امام زاده سیدجمال‌الدین جعفر ابن صادق(ع) و تپه باستانی آبادی، می‌توان پیشینه‌ی تاریخی روستای فش را به قرون گذشته مرتبط دانست. مردم روستای فش به گویش فشی که ترکیبی از زبان و کردی با لهجه‌ی لکی است، سخن می‌گویند و مسلمان و اکثراً پیرو مذهب شیعه جعفری می‌باشند. البته در این روستا برخی نیز پیرو مذهب اهل حق (علی الله) هستند. نظام تولید در روستای فش براساس فعالیت‌های زراعی، دامداری و باغداری استوار است. گروهی نیز به فعالیت‌های خدماتی و تولید صنایع دستی نظیر قالی و انواع سازها از جمله تار، سه تار و تنبور اشتغال دارند.

جاذبه‌های گردشگری روستای فش به دلیل موقعیت طبیعی و اقلیمی خاص، به خصوص در فصول بهار، تابستان و اوایل پاییز، مناظر طبیعی و جلوه‌های حیرت‌انگیزی را به نمایش می‌گذارد. یکی از مهمترین جاذبه‌های طبیعی روستا، سراب زیبا و با شکوه فش است که در نزدیکی روستا قرار دارد و اطراف آن را درختان بلند جنگلی و گل‌ها و گیاهان خودرو فراگرفته است.

شکل (۱) - موقعیت منطقه‌ی مورد مطالعه

شکل ۲- موقعیت منطقه‌ی مورد مطالعه

نتایج:

نتایج بدست آمده از پژوهش نشان می‌دهد که حداقل سن پاسخگویان ۲۰ و حداکثر سن آنها ۸۰ سال می‌باشد و میانگین سنی پاسخگویان نیز ۵۰ سال برآورده شده است. از مجموع ۲۲۶ نفر سرپرست خانوار ۷۰ درصد زن بوده اند که از میان آنها ۸۶/۸ درصد متأهل و ۱/۵ درصد مجرد می‌باشند.

بررسی وضعیت تحصیلات پاسخگویان نشان می‌دهد که بیشترین تعداد پاسخگویان را افرادی که دارای مدرک زیر دیپلم با ۳۸/۹ درصد به خود اختصاص داده است و پس از آن، افرادی که دارای مدرک دیپلم با ۳۲/۵ درصد، افراد بی سواد با ۱۸ درصد و فوق دیپلم و بالاتر به ترتیب ۹/۵ و ۱/۱ درصد در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

نتایج تحقیق در مورد نوع شغل پاسخگویان نشان می‌دهد که ۱۸/۱۸ در کشاورز، ۸/۱۸ درصد دامدار، ۱۳/۶۴ درصد کشاورز و دامدار، ۳۵/۴۵ درصد در مشاغل خدماتی و کارگاهی ۱۲/۷۳ درصد در مشاغل اداری فعالیت دارند ۴/۸ درصد مغازه دارند و ۶/۳ درصد راننده می‌باشند و حدود ۲/۶ درصد هم قالیبافند و ۳/۶۴ درصد هم بازنشسته می‌باشند.

همچنین در این پژوهش ۷۰ درصد از افراد پاسخگو در جامعه‌ی نمونه نگرش و گرایش مساعدی در خصوص گردشگری داشتند و در مقایسه با آنان حدود ۳۰ درصد نظر مساعدی نسبت به گردشگری نداشتند.

جدول (۱) شاخص‌ها و معرفهای اثرات گردشگری از دیدگاه ساکنان جامعه میزبان

شاخص	معرفها	ضریب پایانی کرونباخ
اقتصادی	افزایش درآمد خانواده، فروش محصولات دامی، کاهش بیکاری، گران شدن زمین و مسکن، ورود افراد پولدار به روستا گسترش خرید و فروش زمین، افزایش ساخت و ساز در روستا و ...	٪۸۵
اجتماعی- فرهنگی	ارتباط مردم روستا با سایر افراد، بهتر شدن جاده‌ها، دسترسی به خانه بهداشت و... افزایش توقعات مردم روستا (مانند: خانه ماشین و غیره)، کاهش مهاجرت از روستا، افزایش مشارکت روستاییان در اموری مانند: شورای روستا، تعاون و دهیاری و غیره، استفاده از مواد مخدر، مشروبات الکلی و ... اعتماد به وعده‌های دولت، هماهنگی و همفکری ساکنین و...	٪۹۵
زیست محیطی	محافظت بیشتر روستاییان از محیط زیست، جلوگیری از ورود آبهای آلوده و زباله در سطح روستا، گسترش خدمات زیربنایی (آب و برق و مخابرات و غیره) استفاده غیر کشاورزی از زمینهای روستا (احداث کارخانه، سد و پرورش ماهی)، ازدحام و شلوغی در روستا سر و صدا، رفت و آمد و افزایش تعداد ماشین‌ها در روستا و ...	٪۷۱

مأخذ: محاسبات پژوهش حاضر (داده‌ها برگرفته شده از پایان نامه‌ی ارشد)

جدول (۲) میزان تأثیر گردشگری از ابعاد مختلف در روستای فش از دیدگاه روستاییان

متغیر	میانگین واقعی	مقدار T	سطح معناداری	اختلاف میانگین	اختلاف در سطح اطمینان	
					حد بالا	حد پایین
					٪۹۵	

Testvalue=66

۱۰/۵۸۷	۵/۷۷۴	۸/۱۸۱	۰/۰۰۰	۶/۷۳۳	۷۴/۱۸۱	اثرات گردشگری روستایی
اجتماعی-فرهنگی و زیست محیطی						

۲۴= Testvalue

۵/۸۰۴	۳/۹۳۷	۴/۸۷۰	۰/۰۰۰	۱۰/۳۳۵	۲۸/۸۷۰	اثرات اقتصادی
-------	-------	-------	-------	--------	--------	---------------

Testvalue=21

۲/۹۲۲	۱/۲۳۳	۲/۰۷۷	۰/۰۰۰	۴/۸۷۴	۲۳/۷۷	اثرات اجتماعی-فرهنگی
-------	-------	-------	-------	-------	-------	----------------------

Testvalue=21

۲/۲۷۹	۰/۱۸۵	۱/۲۳۲	۰/۰۲۱	۲/۳۳۲	۲۲/۲۳۲	اثرات زیست محیطی
-------	-------	-------	-------	-------	--------	------------------

مأخذ: محاسبات پژوهش حاضر (برگرفته از داده‌های پایان نامه‌ی ارشد)

جدول ۳) نتایج آزمون تک نمونه‌ای برای فرضیه‌های پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	سطح معناداری	وضعیت فرضیه
اثرات اقتصادی گردشگری از دیدگاه روستاییان	۱۰/۳۳	۰/۰۹۵	۰/۰۰۰	مورد قبول
اثرات اجتماعی - فرهنگی از دیدگاه روستاییان	۴/۸۷	۰/۰۹۵	۰/۰۰۰	مورد قبول
اثرات زیست محیطی گردشگری از دیدگاه روستاییان	۲/۳۳	۰/۰۹۵	۰/۰۰۰	مورد قبول

مأخذ: محاسبات پژوهش حاضر (برگرفته از داده‌های پایان نامه ارشد)

تحلیل جدول ۱) نشان می‌دهد گردشگری اثرات اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، زیست محیطی در منطقه‌ی مورد مطالعه داشته است.

تحلیل جدول ۲) در پژوهش حاضر با استفاده از تکنیک آماری آزمون T تک نمونه‌ای به تحلیل داده‌ها پرداخته شده است. پرسش اصلی در این پژوهش (نظرسنجی دیدگاه روستاییان نسبت به اثرات اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی، زیست محیطی گردشگری روستایی فش شهرستان کنگاور) است که در ۳ بعد ذکر شده مورد آزمون قرار گرفته است که در ذیل به تحلیل آن می‌پردازیم:

-مقدار آزمون T تک نمونه‌ای (۶/۷۳) نشان می‌دهد که با اطمینان ۹۵٪ و سطح خطای کوچکتر از ۵٪ تفاوت آماری معناداری بین دو میانگین واقعی و مفروض (۶۶) وجود دارد، ضمن آنکه مقدار واقعی (۷۴/۱۸) از مقدار میانگین مفروض بالاتر است. بنابراین چون مقدار $P < 0/05$ شده است. می‌توان نتیجه گرفت از نظر جامعه‌ی میزبان اثرات گردشگری روستایی در روستای فش کنگاور بالاتر از حد متوسط است. * در بعد اقتصادی مقدار t تک نمونه‌ای ۱۰/۳۳ نشان می‌دهد که با اطمینان ۹۵٪ و سطح خطای کوچکتر از ۰/۰۵ تفاوت آماری معناداری بین دو میانگین واقعی و مفروض (۲۴) وجود دارد، ضمن آن که مقدار میانگین واقعی ۲۸/۸۷ از مقدار مفروض بالاتر است. بنابراین چون مقدار $p < 0/05$ شده است، می‌توان نتیجه گرفت از نظر جامعه میزبان اثرات اقتصادی گردشگری روستایی در روستای فش کنگاور بالاتر از حد متوسط است.

* در بعد اجتماعی - فرهنگی مقدار آزمون t تک نمونه‌ای ۴/۸۷ نشان می‌دهد که با اطمینان ۹۵٪ و سطح خطای کوچکتر از ۵٪ تفاوت آماری معناداری بین دو میانگین واقعی و مفروض (۲۱) وجود دارد، ضمن آنکه مقدار میانگین واقعی ۲۳/۰۷ از مقدار میانگین مفروض بالاتر است؛ بنابراین چون مقدار $P < 0/05$ شده است، می‌توان نتیجه گرفت از نظر جامعه‌ی میزبان اثرات اجتماعی- فرهنگی گردشگری در روستای فش کنگاور بالاتر از حد متوسط است.

* بعد زیست محیطی مقدار آزمون t تک نمونه‌ای ۲/۳۳ نشان می‌دهد که با اطمینان ۹۵٪ و سطح خطای کوچکتر از ۵٪ تفاوت آماری معناداری بین دو میانگین واقعی (۲۱) وجود دارد. ضمن آن که

مقدار میانگین واقعی ۲۲/۲۳ از مقدار میانگین مفروض بالاتر است. بنابراین چون $p < ۰/۰۵$ شده است، می‌توان نتیجه گرفت از نظر جامعه‌ی میزبان اثرات زیست محیطی گردشگری در روستای فش کنگاور بالاتر از حد متوسط است.

تحلیل جدول (۳) از آنجا که میانگین سوالات مربوط به این فرضیه (از دیدگاه روستاییان، گردشگری منجر به رشد اقتصادی و فرهنگی - اجتماعی منطقه‌ی مورد مطالعه می‌شود، $۱۰/۳۳$ و انحراف معیار آن هم $۰/۰۹۵$ و با توجه به اینکه سطح معناداری این آزمون بالاتر از $۰/۰۵$ است؛ لذا این فرضیه مورد تأیید است. و همچنین سوالات مربوط به این فرضیه $۴/۸۷$ و انحراف معیار آن هم $۰/۰۹۵$ و با توجه این که سطح معناداری این آزمون بالاتر از $۰/۰۵$ است؛ لذا این فرضیه نیز تأیید می‌گردد. برای بررسی فرضیه‌ی تحقیق (از دیدگاه روستاییان، گردشگری باعث تخریب محیط زیست منطقه‌ی مورد مطالعه شده است.) از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شد و از آنجا که میانگین سوالات مربوط به این فرضیه $۲/۳۳$ و انحراف معیار آن هم $۰/۰۹۵$ و با توجه به اینکه سطح معناداری این آزمون بالاتر از $۰/۰۵$ است؛ لذا این فرضیه مورد تأیید می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری:

در پژوهش حاضر ابتدا با انجام مطالعات میدانی و بهره گرفتن از نظریاتی در باب اثرات گردشگری روستایی سعی در پروراندن مسئله پژوهش شده است. مسئله‌ای که در این پایان نامه مدنظر بوده، نظرسنجی دیدگاه روستاییان نسبت به آثار اقتصادی - اجتماعی - فرهنگی - زیست محیطی گردشگری روستایی فش شهرستان کنگاور بوده است که بدان پرداخته شده است.

در این پژوهش بعد از بررسی‌های لازم و آزمون فرضیات تحقیق یافته‌ها حاکی از تأیید دو فرضیه‌ی مطرح شده در این پژوهش است. به طوری که در فرضیه‌ی اول در نتیجه‌ی آزمونهای آماری نشان داده شده که گردشگری از دیدگاه جامعه‌ی میزبان (پاسخگویان پرسشنامه) باعث افزایش درآمد، ایجاد شغل، تغییر کاربری اراضی، گران شدن قیمت زمین و ... شده است. همچنین مصاحبه شوندگان نیز معتقد بودند که گردشگری باعث کاهش بیکاری، ایجاد فرصتهای شغلی و خدمات عمومی که منافع دو طرفه دارند، ارزشمند شدن زمین‌های نامرغوب روستایی، ایجاد روحیه‌ی سرمایه‌گذاری در منطقه، ایجاد تنوع در فعالیتهای اقتصادی و منابع درآمدی، بهبود سیستم‌های حمل و نقلی و زیرساختهای روستا و تغییر کاربری زمین شده است. به طوری که یافته‌های بدست آمده در این قسمت مورد تأیید افرادی است که در زمینه‌ی اثرات گردشگری به نواحی روستایی از دیدگاه جامعه‌ی میزبان از جمله: صالحی فر (۱۳۹۰)، کاظمی (۱۳۸۷)، ولنتر (۲۰۰۳)، گالدینی (۲۰۰۷) و ... پرداخته‌اند.

در کنار اثرات مثبت گردشگری از بعد اقتصادی از دیدگاه جامعه‌ی میزبان (ساکنان روستای فش) باید به ذکر اثرات منفی در این حوزه نیز اشاره شود. از جمله: کاهش شاغلان در بخش کشاورزی، عدم تمایل جوانان به انجام فعالیتهای کشاورزی و تمایل به مشاغل خدماتی و کارگاهی، کاهش مشارکت زنان روستایی در بخش‌های زراعی و دامداری، فصلی بودن مشاغل، افزایش هزینه‌های زندگی و شکاف درآمدی. همچنان که گوئل و لنتر (۲۰۰۳) و گالدینی (۲۰۰۷) این اثرات را تأیید نموده‌اند. در ادامه‌ی فرضیه‌ی اول باید ذکر شود که گردشگری اثرات مثبت و منفی را از بعد اجتماعی - فرهنگی از دیدگاه روستاییان فش

داشته است که تأیید شده است. اثرات مثبت آن می‌توان به افزایش و بهبود خدمات و امکانات اجتماعی مانند مهدکودک، تأسیس ورزشگاه، پست بانک (عابر بانک) و ساخت خانه‌ی موسیقی توجه به حفظ الگوهای فرهنگی در زمینه‌ی موسیقی، لباس و صنایع دستی، ایجاد حس تعلق خاطر نسبت به فرهنگ محلی و ایجاد امکان مبادلات فرهنگی میان خود و دیگران است.

از دیگر اثرات مثبت بعد اجتماعی- فرهنگی گردشگری از دیدگاه جامعه‌ی میزبان می‌توان به این موارد اشاره کرد: ایجاد آگاهی بیشتر در ارتباط با نیازهای زندگی، علاقه و انگیزه‌ی بیشتر روستاییان فش به حفظ و احیاء آداب و رسوم محلی، افزایش سرمایه‌ای اجتماعی، افزایش آگاهی نسبت به مسائل روز، بهبود شرایط زندگی و سطح سلامت و آموزش روستاییان فش، مبادله‌ی فرهنگی میان روستاییان و گردشگران، کاهش مهاجرت به شهر و افزایش وابستگی به ماندگاری در روستا.

اثرات منفی اجتماعی- فرهنگی گردشگری شامل افزایش نزاع و درگیری، ایجاد تعارض‌های هویتی در میان جوانان روستایی، تمایل به تقلید گرایی و مدگرایی از گردشگران، کاهش امنیت برای زنان و دختران روستایی جهت انجام فعالیتهای کشاورزی، افزایش جرم و خیانت و ناامنی، افزایش انتظارات و خواسته‌ها که موجب ایجاد نیازهای جدید در سطح روستا شده است. کاهش مشارکت‌های سنتی، کاهش اعتماد افراد به هم و کاهش روابط بین خانواده‌های روستایی نسبت به گذشته، تغییر در زبان محلی و گویش‌ها شده است.

در نهایت می‌توان بیان داشت که نتایج بدست آمده درباره‌ی اثرات مثبت و منفی اجتماعی- فرهنگی گردشگری از دیدگاه جامعه‌ی میزبان تأییدی است بر نظرات محققانی چون: رضوانی (۱۳۸۷)، اردستانی (۱۳۸۷)، هالدر (۲۰۰۷) و صالحی فر (۱۳۹۰).

در فرضیه دوم: همان طوری که بیان شده گردشگری اثرات زیست محیطی را بر منطقه روستایی فش به همراه داشته است، به طوری که ساکنان روستای فش ابراز نارضایتی از گردشگری و ورود گردشگران و آسیب‌هایی که به محیط زیست آنها وارد می‌کنند، دارند. به طوری که مسئله جدی که توجه ساکنان روستای فش را به خود جلب نموده است، وجود زباله‌ها و آلوده شدن رودخانه‌ها و سرابهای روستای فش بوده است. وجود زباله‌ها و آلوده شدن رودخانه‌ها و سرابهای منطقه است و همین امر سبب گشته تا مردم روستا توجه بیشتری نسبت به حفظ و نگهداری و پاکیزگی منابع طبیعی از جمله باغات، رودخانه‌ها، چشمه‌ها، سرابها و گونه‌های گیاهی و جانوری داشته باشند. همین یافته‌های بدست آمده از پژوهش تأییدی است بر نظریات محققانی چون: صالحی فر (۱۳۹۰)، زاهدی (۱۳۸۵)، محلاتی (۱۳۸۱)، گوئل و ولنتر (۲۰۰۳) و هالدر (۲۰۰۷).

پیشنهادها:

- از بعد اقتصادی: بکارگیری نیروی کار جوان روستایی منطقه‌ی فش در بخش تولیدی در زمینه‌های زراعت، دامداری، باغداری، زنبورداری و شیلات و کارگاههای ساخت لوازم موسیقی (سه‌تار و تار)
- بکارگیری نیروی کار زنان روستایی در تولید صنایع دستی و خانگی (قالی بافی، تولید لبنیات محلی و...)
 - تأسیس کارخانه‌هایی با توجه به ظرفیت منطقه‌ی روستایی فش:
- ۱- به دلیل فراوانی آب تأسیس شیلات و واحدهای پرورش ماهی

- ۲- تأسیس کارخانه جهت فرآوری محصولات چوب گردو و انگور با توجه به باغات انبوه این محصولات در منطقه، بسته بندی و آماده کردن این محصولات برای عرضه به گردشگران و بازار.
- استفاده از افراد جوان روستا به علت تمایل بیشتری که به حمایت از گردشگری روستایی دارند، در برنامه‌ها و خدمات گردشگری.
 - ایجاد مراکز موقت عرضه محصولات باغی و زراعی در فصل برداشت محصولات.
 - با توجه به ورود گردشگران بسیار و به دلیل نبودن سرمایه کافی و عدم مسئولیت پذیری افراد نسبت به منطقه‌ی تفریحی (سراب فش)، می‌توان با ایجاد یک سازمان (محلی - مردمی) به امور مسائل منطقه‌ی ذکر شده پرداخت. به طوری که با تأسیس عوارض در ورودی منطقه‌ی سراب فش؛ درآمد حاصل از آن را صرف بهبود و بهسازی و ارائه‌ی خدمات بیشتر و بهتر نمود. (ایجاد سطل زباله، سرویسهای بهداشتی)
 - در بعد اجتماعی - فرهنگی: پیشنهاد می‌گردد در زمینه‌ی اطلاع رسانی و تبلیغات و افزایش سطح دانش و آگاهی ساکنان به برگزاری کلاس‌های آموزشی با استفاده از همکاری عمومی پرداخته شود.
 - سعی شود همکاری و توجه سازمان صدا و سیما و شبکه‌ی استانی زاگرس و مسئولین استان را در این امر (گردشگری) و معرفی جاذبه‌های گردشگری و شناسایی و شناخت روستاهای هدف گردشگری، آثار گردشگری و تقویت دیدگاه مردم نسبت به پیامدهای گردشگری جلب نماییم.
 - احیای بخش خصوصی به‌ویژه سرمایه‌گذاری خود روستاییان است، به نحوی که حتی خود روستاییان بتوانند در بسیاری موارد جایگزین بخش دولتی شده و کارها را به جلو هدایت نمایند.
 - حمایت از تشکلهای و گروه‌ها و انجمن‌های محلی مرتبط با گردشگری و تلاش در جهت بیشتر کردن آگاهی‌های جامعه‌ی محلی در خصوص پذیرفتن گردشگران و همچنین مشارکت دادن جامعه‌ی محلی در تصمیم‌گیری‌ها و اجرای اقدامات عمرانی و توسعه‌ای در سطح محدوده و منطقه.
 - در بعد محیطی: نصب سطل‌های زباله و ایجاد سیستم حمل زباله ناشی از ورود گردشگران و گردشگری به منطقه و همچنین راه‌اندازی سرویس‌های بهداشتی تحت نظارت انجمن محلی یا دهیار منطقه صورت گیرد.
 - با توجه به وجود گونه‌های گیاهی و جانوری در منطقه‌ی فش پیشنهاد می‌گردد که در این منطقه، یک منطقه‌ی حفاظت شده ایجاد گردد که در آن گونه‌های مختلف جانوری و گیاهی جهت جذب بیشتر گردشگران وجود داشته باشد.
 - تشویق سازمان‌ها و ادارات و ارگانهای مختلف جهت برگزاری اردوها و سفرهای گروهی به منطقه‌ی روستایی فش.
 - نصب تابلوهای راهنما و شکار ممنوع اطلاع رسانی و آگاهی گردشگران در منطقه صورت گیرد.

منابع و مآخذ:

۱. اردستانی، محسن، (۱۳۸۷)، گردشگری روستایی، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات.
۲. آئیژه، عزمی، رزلانسری، اکرم. (۱۳۹۳). سنجش تأثیر طرح روستاهای هدف گردشگری بر توسعه‌ی گردشگری روستاهای شمشیر و خانقاه شهرستان پاوه، نشریه‌ی تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، سال ۱۴، شماره ۳۴، صص ۲۲۳-۲۱۵.
۳. بهنیافر، ابوالفضل، و منصوری دانشور، محمدرضا (۱۳۸۹)، پهنه بندی آمایش با رویکرد ارزیابی چند عامله و استفاده از مدل ای اچ پی AHP به منظور توسعه‌ی گردشگری در محیط GIS، فصلنامه‌ی آمایش، شماره ۹، صص ۱-۱۷.
۴. حاجی نژاد، علی، پورطاهری، مهدی، احمدی، علی (۱۳۸۸)، تأثیرات گردشگری تجاری بر توسعه‌ی کالبدی فضایی مناطق شهری، مطالعه‌ی موردی، شهر بانه، پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، شماره ۷۰، صص ۹۹.
۵. خانی، فضیله، (۱۳۸۸)، «بررسی اثرات گردشگری ساحلی با تکیه بر نظر سنجی از خانوارهای روستایی (مورد مطالعه روستای چمخاله، شهرستان لنگرود»، نشریه: نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، دوره ۱، شماره ۳، صص ۶۴-۵۱.
۶. راسق قزلباش، سلیمان، (۱۳۸۸). گردشگری روستایی و لزوم توجه به آن در برنامه‌های توسعه و آبادانی روستاها، مسکن و محیط روستا، سال ۲۹، شماره ۱۲۹، صص ۱۰۹-۹۸.
۷. رضوانی، محمدرضا، (۱۳۸۲)، «تحلیل روند ایجاد و گسترش خانه‌های دوم در نواحی روستایی «مورد مطالعه نواحی شمال استان تهران» ۷۳- پژوهش‌های جغرافیایی، ش ۴۵، ص ۵۹.
۸. رضوانی، محمدرضا (۱۳۸۷)، توسعه‌ی گردشگری روستایی با رویکرد گردشگری پایدار، انتشارات دانشگاه تهران.
۹. رکن الدین افتخاری، عبدالرضا، قادری، اسماعیل (۱۳۸۱)، نقش گردشگری روستایی در توسعه‌ی روستایی (نقد و تحلیل چهارچوبهای نظریه ای)، فصلنامه مدرس، دوره ۶، شماره دوم.
۱۰. رکن الدین افتخاری، عبدالرضا، مهدوی، داوود، (۱۳۸۵)، «راهکارهای توسعه گردشگری روستایی با استفاده از مدل SWOT دهستان لواسان کوچک»، دوره ۱۰، شماره ۲ ویژه نامه جغرافیا ۳۰-۱ صص.
۱۱. زاهدی، شمس السادات (۱۳۸۵). توسعه توریسم و اکوتوریسم پایدار، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.
۱۲. زاهدی، شمس السادات، نجفی، ملک محمد (۱۳۸۸)، گردشگری و توسعه‌ی پایدار: ضرورت جاری سازی حفاظت محیطی در سیاستهای توسعه‌ی گردشگری، مطالعات جهانگرد، شماره ۱۱، صص ۱-۱۱.
۱۳. سازمان جهان جهانگردی (WOT)، (۱۳۹۳).
۱۴. سقایی، مهدی، (۱۳۸۲)، بررسی قابلیت‌های گردشگری روستایی در ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
۱۵. صالحی فر، محمد (۱۳۹۰)، گردشگری روستایی (مبانی برنامه‌ریزی و طرح‌های ساختاری)، مشهد مرندیز، چاپ اول.

۱۶. غفاری، سید رامین، ترکی هرچگانی، معصومی، (۱۳۸۸). نقش گردشگری در توسعه‌ی اجتماعی و اقتصادی مناطق روستایی استان چهارمحال بختیاری، مطالعه‌ی موردی: بخش سامان، روستا و توسعه، سال ۱۲، شماره ۲، صص ۱۲۶-۱۱۳.
۱۷. فرهودی، رحمت الله، شورچه، محمود، صبوری، حسین (۱۳۸۶)، برآورد اثر تغییرات فصلی بر درآمد گردشگری معبد آناهیتا با تحلیل رگرسیونی، جغرافیا و توسعه شماره ۱۷، صص ۴۵-۶۲.
۱۸. کارگر، بهمن، (۱۳۸۶)، «ارزیابی توان کاربری اکوتوریسم در حاشیه‌ی رودخانه امام زاده ابراهیم چوبر»، پایان نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
۱۹. کاظمی، مهدی (۱۳۸۷)، مدیریت گردشگری، انتشارات سمت، تهران.
۲۰. محلاتی، صلاح الدین (۱۳۸۱)، محیط زیست طبیعی و توسعه‌ی جهانگردی پایدار، ماهنامه اطلاعات سیاسی اقتصادی، شماره ۱۸۶-۱۸۵، انتشارات اطلاعات، تهران.
۲۱. معصومی، مسعود، (۱۳۸۵)، «کتاب ماهیت ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و محیطی گردشگری»، تهران: پیک کوثر، شماره راهنما: G/۱۵۵ / ۱۱ م ۶.
۲۲. هزارجریبی، جعفر، نجفی، ملک محمد، (۱۳۸۹)، اعتماد اجتماعی و توسعه‌ی گردشگری، مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، شماره ۷، صص ۳۰-۱.
23. Anderson , w.(2014). Cultural tourism and poverty alleviation in rural kilimangaro , Tanzania Gornal of tourism and cultural change.
24. Buckley,R.(2008). Environmental inputs and out puts and in ecotourism :geotourism with a positive Tripl bottom tine. Journal of ecotourism, 29,721-729.
25. Gackson and tnbakaran :(۲۰۰۶), Recreation tourism , London .
26. Galdini, R. (2007).Tourism and the city: opportunity for regeneration. Tourism. : an interaction multidisciplinary gounal of tourism. Vo1.N.pp:95-111.
- 27.Gaul, volunteer , f.(2003). Envirmental Impact of Eskin , I. veznili , A. N and Gumus ,M.(2007).Aral abilityof rural Tourism for Gallipoil village: the potential and attitudes. International tourism biennial. Pp:169-157.
- 1.Haldar, p.(2007).Rural tourism-challenges and oppor tunities. Inter national marketing conference mareting and society. Pp: 129-111.
- 2.Haralam bopoulosn & piz am ,(1993). Methodology for evaluating the rural tourism potentials:Atool to ensure sutainable develop ment of rural settlements . Sustainability.(Switzerland
- 3.Holgeva ,Ivanka,(2006), (Avision of Tourism and the Hot Industry in the 21 Century ,(Hospitally management ,22-134
- 4.Lanfranchi,M.Giannetto ,C. and Depscale , A.(2015) the link between economic growth and envirome htalquality in the casce of coastal tourism in the rural area .

5. Lepp, B. (2007) and Wu, C. (2014). Tourism Impact Assessment: A critical Review of Tourism perception studies. International Tourism Biennial. pp179- 189.
6. Konada – Agyeman, K. (2001). Structural adjustment programs and the international tourism trade in Ghana, 1983- 1999: some socio- spatial implications, Tourism Geographies, 3, 187- 2006
7. McGehee & Andereck, (2000) and (2004). Methodology for evaluating the rural tourism potential: A tool to ensure sustainable development of rural settlements. Sustainability (Switzerland) 3(3): 305-317
8. Mitchell, A. (2006). Rural Tourism. Tourism Geographies In London.
9. Park, D. B. (2015). Nunkoo R, and Yoon, Y. S. Rural residents, attitudes to tourism and the moderating effects of social capital. Tourism Geographies, 17(1), 112-123
10. Tatoglu, G. (2004). The concept of a Tourist Area life cycle of Evolution, Canadian Geographer. 24:5-12